

Loabága suohkan
Lavangen kommune

Kommunedirektørens forslag til
budsjett 2024 og økonomiplan
2024-2027

Kommentardel

Innhold

Kommunedirektørens innledning:.....	2
Viktige Samfunnsutfordringer:	4
Endringer i verden som påvirker oss.	4
Demografi.....	4
God økonomistyring og behov for omstilling	6
Budsjett og økonomiplanen	7
Hovedtall budsjett	7
<i>Budsjett og økonomiplan</i>	9
Økonomiske måltall for driftsåret 2024.....	12
Økonomiske utviklingstrekk.....	13
Plangrunnlaget; 3 Målsetninger.....	15
Hovedmål 1: Attraktiv bokommune	16
Hovedmål 2: Økt lokal sysselsetting	16
Hovedmål 3: Miljø og klima.....	17
Kommunal tjenesteproduksjon	17
Kommunestruktur og interkommunalt samarbeid	17
Revitalisering av samisk språk og kultur	19
Oppfølging av bosatte flyktninger	19
Samfunnsutvikling, næringsutvikling og planlegging	20
Forvaltningsarbeidet i små kommuner	22
Driftsbudsjettet.....	22
Egenbetaling/VAR-sektoren	23
Økonomiplanen	23
Tiltak i perioden.....	24

Kommunedirektørens innledning:

Lavangen kommune skal være en **attraktiv bokommune, med økt lokal sysselsetting og en kommune som vektlegger miljø og klima.**

Dette er satsningsområdene våre i kommuneplanens Samfunnsdel, og legger grunnlaget for hvordan vi planlegger og forbereder oss for framtiden. Vi er heldige som har tilhold i et lokalsamfunn med svært lave bokostnader, mye natur, lite kriminalitet, videre har vi gode forutsetninger for samarbeid, beliggenhet nært to store flyplasser og nært store arbeidsmarkedsregioner. Videre har Lavangen kort avstand til byene Narvik, Harstad, Tromsø. Kommunen er godt rigget for næringsarbeid.

Kommunedirektøren føler på ansvaret for å bidra til å forvalte ressurser til det beste for lokalsamfunnet, også i et generasjonsperspektiv. Kommunen sin viktigste oppgave er å produsere tjenester til befolkningen. Tjenesteproduksjonen må til enhver tid gjennomføres på en slik måte at tilgjengelig personell og andre ressurser brukes og fordeles på best mulig måte.

Lavangen kommune har opplevd at det økonomiske handlingsrommet har blitt betydelig redusert de siste årene på grunn av at utgifter øker raskere enn kommunens inntekter. Veksten i lønnsutgifter og generell prisstigning samt betydelig renteøkninger som ikke dekkes fullt ut i inntektssystemet er sentrale årsaker til denne utviklingen.

Økonomiplan for 2024-2027 er preget av mange usikre momenter. Det er krig i Europa og Midtøsten, et stort antall flyktninger fortsetter å ankomme landet, vi opplever klimautfordringer og prisvekst, og mange kjenner på uro for fremtiden. Lavangen kommune er også påvirket av alle disse punktene, og det vil ha konsekvens for vår prioritering og pengebruk de neste årene.

Lokaldemokratiet skal være det bærende element for å sikre velferd og gode tjenester til befolkningen. Høsten 2023 var det kommunevalg. Innbyggerne stemte inn 15 representanter til kommunestyret i Lavangen kommune. Lokaldemokratiet er en viktig grunnstein for å sikre folkestyret, og lokaldemokratiet skal gi innbyggernes mulighet for å delta, medvirke og engasjere seg i utformingen av politikken i lokalsamfunnet. Et godt samspill mellom kommunens folkevalgte og kommunens administrasjon gir gode forhold for å utvikle kommunen.

Lavangen kommune ønsker å ha så gode tjenestetilbud til befolkningen at kommunen kan opprettholdes som selvstendig enhet. Lokalt folkevalgt nivå må være en bidragsyter for å sikre god økonomistyring og positiv økonomisk utvikling. En aktiv og lojal budsjettstyring på alle nivåer, vil være et avgjørende fundament.

Investerings tiltakene som årets forslag til budsjett- og økonomiplan legger til rette for er kr. 8 462 500 (inkl. mva.) i 2024 (kr. 11 250 000 i 2023) med særlig prioritet til grunnleggende kommunale tiltak og tjenester. Det største enkelt-investerings tiltaket er videreføring/slutføring av Elveparken, der det gjenstår kr. 7 500 000 (inkl. mva.) av opprinnelig kommunestyre-bevilgning på kr. 8 500 000 i Kommunestyret 23.09.2021, sak 047/21.

Tiltak som framkom i helhetlig risiko og sårbarhetsanalyse (ROS), som ble vedtatt i juni -23 er budsjettert med kr. 750 000 (inkl. mva.). Brannvesenet har også meldt behov for å skifte ut en 25 år gammel portabel brannpumpe som har vært forsøkt reparert flere ganger. Det er nå konkludert med at denne er defekt og utslitt. Her er det budsjettert med kr. 212 500 (inkl. mva.). I tillegg er det budsjettert med økt startlånsramme med kr. 5 mill. og egenkapitalinskudd i KLP med kr. 460 000, som etter gjeldende regelverk skal finansieres ved overføring fra drift.

Kommunene pålegges i lovverket å vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier skal følges opp i planperioden. Kravene om finansielle måltall er blitt en del av kommuneloven. Kommunene må ha gode koblinger mellom langsiktig planlegging i kommuneplanen, fireårig økonomiplanlegging og budsjettets ettårsperspektiv.

Forslaget til budsjett og økonomiplan er utarbeidet for å være et styringsdokument for overordnet politisk drøfting, styring og prioritering. For å understreke behovet for langsiktighet i styringen, har vi i dette dokumentet med et særskilt kapittel *Økonomisk utvikling i planperioden*. I dette kapittelet gjennomgår vi de tre finansielle måltallene kommunestyret har vedtatt i tråd med kravene i kommuneloven § 14-2; dvs. med mål for utviklingen i netto driftsresultat, lånegjeldsbelastning og disposisjonsfond.

Kommunedirektøren vil oppfordre folkevalgt nivå til selv å ha fokus på utviklingen av måltallene som en del av den økonomiske langtidsplanleggingen. Det er også verdt å merke seg at regnskapsreglene pålegger kommunen å stryke de oppsparte fondsmidler for å unngå underskudd, dersom framtidige årsregnskaper skulle tilsi det. Det er ikke bærekraftig å basere kommuneøkonomien på bruk av oppsparte fondsmidler og/eller usikre inntektsposter.

Kommunedirektøren mener derfor at det må igangsettes et større omstillingsarbeid som i løpet av 2024 kan bringe fram konkrete tiltak for omstilling til et lavere nivå på driftskostnader. Kommunedirektøren anbefaler å bygge kultur for medvirkning, omstilling og nøysom drift. Lavangen kommune sitt disposisjonsfond er begrenset og bør styrkes i de neste årene. Disposisjonsfond er Lavangen kommune sitt handlingsrom som kan brukes til å jevne ut brå overganger, og gi kommunen tid til å kunne gjennomføre gode prosesser ved behov for endringer i driften.

Ingen vet hva fremtiden bringer med seg. Likevel må vi legge planer og tenke grundig gjennom hvordan vi ønsker at kommunen vår skal utvikle seg.

Viktige Samfunnsutfordringer:

Endringer i verden som påvirker oss.

Krig endrer på rammebetingelser for en hel verden, også for Norge og Lavangen kommune. Aksjemarkedene reagerer på alle omveltninger og usikkerheter, og aksjemarkedene har innvirkning på de fleste priser for varer vi handler inn. Vi har nettopp vært gjennom ganske høy inflasjon, som igjen har økt rentene i hele verden. Høy prisvekst og stramt arbeidsmarked medvirker til høy lønnsvekst. Høy lønns- og prisvekst påvirker kommunens økonomiske handlingsrom gjennom økte driftsutgifter og investeringsutgifter, hvor lønn utgjør en vesentlig andel. Lavangen kommune forvalter en låneportefølje på over 129 mill. pr. 1.1.23 (123,5 mill. pr. d.d.), og vi er nødt til å følge med og gjøre kloke valg gjennom de neste fire årene. Samtidig er det nå svært viktig at vi gjør de riktige investeringene og jobber strategisk med omstilling. Dyrtiden påvirker både private husholdninger og kommunebudsjettet.

Demografi.

Framskrivningene av folketallet viser at veksten i befolkningen i arbeidsdyktig alder vil bli betydelig svakere enn tidligere. I distriktene blir det færre folk i arbeidsdyktig alder som igjen kan øke arbeidskraftmangelen. Det er virksomheter i Nord-Norge som i størst grad oppgir problemer med å få tak i kvalifisert arbeidskraft.

Kommunene konkurrerer om mye av den samme arbeidskraften som resten av arbeidslivet. Dette stiller krav til hvordan kommunene jobber for å få tak i kvalifisert personell, og hvordan de organiserer de ressursene vi allerede har. Mindre kommuner som Lavangen kan i tillegg oppleve at de ikke alltid har nok ressurser til å ansette personer med relevant kompetanse.

Kommunen vil derfor måtte vurdere hvilket nivå vi skal gi på våre tjenester og i større grad vurdere hva som er «godt nok», fremfor hva som er «optimalt fra et brukerperspektiv». Det vil bli behov for justeringer i forventninger fra innbyggerne om kommunen skal klare å drifte i balanse.

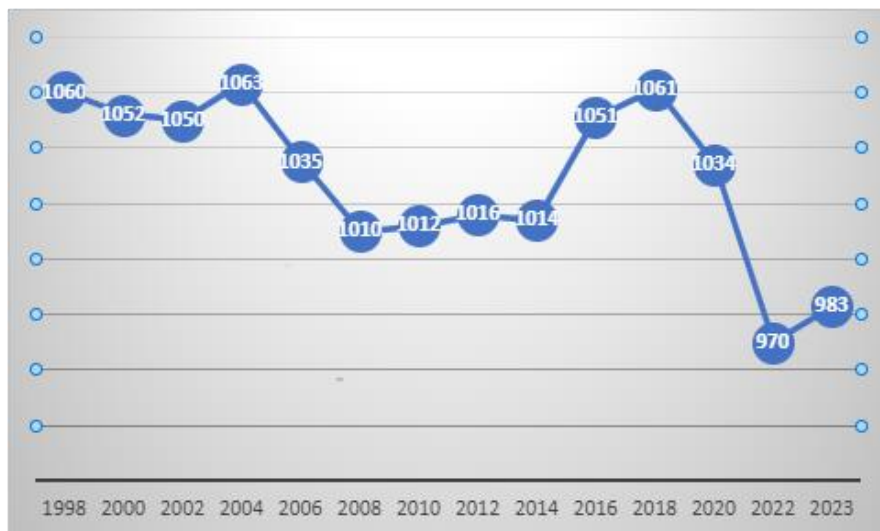
Situasjonen i Norge og ute i kommunene påvirkes av hva som skjer ellers i verden. Krigen i Ukraina i 2022 førte til at mange mennesker havnet på flukt. Lavangen kommune har bosatt ca. 20 flyktninger og vi har som mål å bosette 40 flyktninger.

Renteøkninger, høy inflasjon, ustabil energimarked og knapphet på arbeidskraft utfordrer kommunene, og har betydning for hvordan vi planlegger fremover. God økonomistyring blir viktig, og vi må prioritere knappe ressurser på en god måte i årene som kommer. Dette betyr at vi må gjøre kloke valg de neste fire årene.

Satsinger og tiltak i budsjett for 2024 og økonomiplanen 2024-2027 tar utgangspunkt i store samfunnsutfordringer:

Den **demografiske utviklingen** gir nedadgående fødselstall, og vi får en større andel eldre. Levestandard og helseutviklingen gjør at de store årskullene fra etterkrigstiden lever lenge, mange beholder god helse i mange år, mens andre lever mange år med helseutfordringer og behov for kommunale tjenester.

Folkemengde og endringer i kalenderår:

Prognose folketallsutvikling Lavangen kommune

Middels befolkningsvekst:

	2024	2026	2028	2030	2032	2034	2036	2050
0-1 år	11	9	11	12	12	12	12	12
2-5 år	23	21	24	24	24	24	24	24
6-15 år	121	102	85	76	72	69	74	78
16-22 år	78	81	79	79	69	63	54	52
23-66 år	463	458	449	446	436	428	414	353
67 år og eldre	241	240	245	242	254	261	272	307
	937	911	893	879	867	857	850	826

		2024	2026	2028	2030	2032	2034	2036	2050
Menn	0-1 år	6	5	6	6	6	6	6	6
	2-5 år	8	8	12	12	12	12	12	12
	6-15 år	60	50	39	37	33	32	36	39
	16-22 år	39	43	42	40	36	32	29	27
	23-66 år	252	249	249	241	233	227	219	181
	67 år og eldre	119	120	116	120	128	134	136	154
Kvinner	0-1 år	5	4	5	6	6	6	6	6
	2-5 år	15	13	12	12	12	12	12	12
	6-15 år	61	52	46	39	39	37	38	39
	16-22 år	39	38	37	39	33	31	25	25
	23-66 år	211	209	200	205	203	201	195	172
	67 år og eldre	122	120	129	122	126	127	136	153
		937	911	893	879	867	857	850	826

Lavangen har de samme utfordringene som resten av nasjonen med at vi må løse nye og økte tjenestebehov innenfor begrensede økonomisk rammer - og i et samfunn hvor det er begrenset **tilgang på arbeidskraft** både med og uten ønsket kompetanse.

Helsepersonellkommissjonens rapport "Tid for handling" peker på at den demografiske utviklingen medfører at det blir færre yrkesaktive samtidig som behovet for helsetjenester øker. Alle sektorer vil oppleve knapphet på personell, og dette utfordrer kommunene, og gjør at behovet for nødvendig omstilling er stort.

Kommunene er sentrale aktører for å nå viktige mål om **reduerte klimautslipp og bevaring av natur**. Kommunen sin rolle som planmyndighet, som innkjøper av varer og tjenester og som forvalter av store eiendommer og bygninger er sentrale for å løse klima- og naturkrisen. Kommunene må jobbe kunnskapsbasert, systematisk og langsiktig med dette.

Mange kjenner på økt sårbarhet, opplevelse av **utenforskap** og ulikhet. Og mange opplever samfunnet og verden som mer utrygg.

Dette er samfunnsutfordringer som kommunen ikke kan løse alene. Vi må imidlertid jobbe for god samfunnsutvikling, samtidig som vi ivaretar myndighetsrollen, arbeidsgiverrollen, leverer kommunale tjenester og ivaretar lokaldemokratiet. For å greie dette må vi være bevisst på hva kommunen selv skal levere og på hvordan vi kan samarbeide med innbyggerne, frivillige organisasjoner, næringsliv, omkringliggende kommuner og statlige og fylkeskommunale aktører.

God økonomistyring og behov for omstilling

Det vil være viktig at både administrasjon og folkevalgt nivå vektlegger og prioriterer god økonomistyring. Det er viktig med god økonomistyring for å få begrensede økonomiske midler til å rekke til de oppgaver og tjenester som blir prioritert. Det vil være viktig å bygge opp en styrking av disposisjonsfond. Disposisjonsfond er en buffer for uforutsette utgifter, bråe endringer i utgiftsbehovet og bråe endringer i inntektene. Kommunedirektøren ser det som vesentlig at forslaget til budsjett og økonomiplan i størst mulig grad bygger forutsigbarhet i kommunehverdagen. Det er vektlagt at budsjett og økonomiplan skal bygge på realistiske og kjente tallstørrelser. Forutsigbarhet i budsjett og økonomiplan er viktig for våre innbyggere når de skal ta sine valg, det er viktig for arbeidsmiljøet i virksomheten. Det vil være viktig at det er fokus på forpliktende behandling av

budsjett og økonomiplan, framfor omkamper på enkeltsaker uten et tilstrekkelig helhetsperspektiv og en realistisk budsjettmessig inndekning.

Lavangen kommune har et for høyt driftsnivå i forhold til inntekter. Det vil være behov for omstilling både i 2024 og i årene fremover. Det anbefales derfor planlegging av kontinuerlig omstilling i økonomiplanen. I 2023 klarte vi ikke å omstille i henhold til planen og flere av omstillingene har tatt lengre tid enn planlagt. Det kan her nevnes språkopplæring til flyktninger i egenregi, gang i PRO-sektoren, eiendomsskatt på næringseiendommer og regulering av takstgrunnlag for festeavgift m.m.

For å lykkes med utviklings- og endringsarbeidet er det viktig å ha handlingsrom for å gjennomføre gode prosesser med medvirkning. Det er også viktig at vedtak blir fulgt opp lojalt og uten tidsforskyvning. Videre er det viktig med ansvarlig og streng budsjettdisiplin.

I budsjett for 2023 hadde kommunen budsjettert med å hente midler fra kommunens disposisjonsfond på kr. 5 314 349 til drifta for å sikre tilstrekkelig rom og kapasitet for å jobbe med tjenesteutvikling og endring. Planen videre var at dette skulle være et tidsbegrenset tiltak, da et slikt varig driftsnivå rask vil bygge ned driftsreserven, og med det kommunens mulighetsrom. I budsjett for 2024 bruker vi kr. 3 460 844 av disposisjonsfond til planlagt drift. Dersom driftsnivået videreføres på dagens nivå (b. 2024), vil disposisjonsfondet om 6-7 år være brukt opp. For 2024 er det budsjettert med å bruke 3,5 mill. fra havbruksfondet som er en økning på 2 mill. kr. fra 2023 for å balansere driften. Havbruksfondet er ingen fast inntekt, den varierer annen hvert år og påvirkes av løpende biomasse og endringer i statlig politikk. **På sikt bør derfor Lavangen kommune omstille slik at en ikke bruker inntekter fra Havbruksfond til drift. Det anbefales å redusere kraftig på bruk av disposisjonsfond i perioden og planlegge for å styrke fondet.** Fra 2025-2027 er det planlagt bruk på 1 mill. kr. hvert år fra disposisjonsfond. Avsetninger til bundne driftsfond er budsjettert med kr. 1 172 742 hvert år fra 2024.

Budsjett og økonomiplanen

Hovedtall budsjett

Formannskapet ble orientert om status for budsjettarbeidet den 30.10.23. Kommunestyret ble orientert om status for budsjettarbeidet 2024 og påfølgende økonomiplanperiode den 9.11.23. På dette tidspunkt manglet ca. 10 mill. kr for å få budsjettet i balanse.

Årets budsjettarbeid har vært krevende. Det skyldes bl.a. økte kostnader til lovpålagte tjenester både innen pleie rehabilitering og omsorg og barnevern, et godt lønnsoppgjør for offentlig sektor som også gir økte utgifter kommende budsjettår. Dette medfører igjen at pensjonsutgiftene øker. I tillegg har renteutgiftene økt. Det er i budsjettforslaget foreslått reduksjoner på drift tilsvarende kr. 7 032 914. Det er i budsjettet lagt inn på flertallet av kommunale tjenester en prisstigning på 4,3% som er tilsvarende beregnet kommunal (den kommunale deflator er en indeks som forsøker å representere pris- og lønnsveksten som kommunesektoren står ovenfor), (foreløpig anslag på kommunal deflator i forslag til Statsbudsjett 2024).

I budsjetteringen er det lagt til grunn en videreføring av eksisterende drift. Etter at etatene og avdelingene hadde lagt inn kjente utgifter og inntekter var det en underdekning på budsjettet på i overkant av 10 mill. kr. En så stor avstand mellom inntekter og utgifter utgjør en betydelig utfordring for en liten kommune som allerede har et begrenset handlingsrom. Underveis i budsjettprosessen er

det gjennomført møter med ledere og tillitsvalgte for å finne områder som gir reduserte utgifter eller økte inntekter. Disse er satt opp som tiltak som skal bidra til å bringe budsjettet i balanse.

Lavangen kommunes driftsinntekter er for 2024 beregnet til kr. 130 317 376. Tilsvarende tall for 2023 var på kr. 119 123 312. Endringen i inntekter av skatt og rammetilskudd fra 2023-2024 er positiv. Rammetilskudd øker fra 80,3 mill. til 89,6 kr. Inntekter fra inntektsskatt og formueskatt reduseres fra 25 mill. i 2023 til 23,7 mill. i 2024.

Netto utgift til renter og avdrag er beregnet til kr. 12,4 mill. Tilsvarende tall for 2023 var kr. 10,6 mill. Lavangen kommune har som eget måltall satt at lånegjelden skal holdes innenfor 85% belåning ifht. driftsinntekter. Lavangen har en beregnet belåning på 70% pr. 1.1.24.

Lavangen kommune bør fortsatt jobbe med å redusere sin belåning per innbygger.

Kommunedirektøren har valgt ut tiltak for å kunne legge fram en innstilling hvor budsjettet er balansert. Kommunen har et lite handlingsrom og det er mindre besparelser ved å kutte i ikke lovpålagte tjenester. Dette innebærer at det er behov for å finne inntekter som skaper handlingsrom.

Et eksempel på et slikt tiltak vil være innføring av generell eiendomsskatt på boliger og hytter. Kommunedirektøren tilrår at det nå må vurderes å innføre eiendomsskatt for å bringe budsjettet i balanse. Innføringen av eiendomsskatt er et tiltak som vil kreve planlegging og forberedelse i minst ett år. Det er som en følge av dette ikke sannsynlig at kommunen vil få inntekter av eiendomsskatten som kan bidra positivt til budsjettbalansen før i andre halvdel av 2025. Lavangen kommune har ikke utnyttet sitt inntekts-potensiale fullt ut. Andre kommuner det er naturlig å sammenligne seg med har tatt i bruk dette virkemidlet for å skaffe inntekter og derved kunne opprettholde nødvendig drift og kunne gi et tilfredsstillende tjenestetilbud til innbyggerne som også er i tråd med førende lovkrav.

Tiltakene som er satt opp er basert på en faglig vurdering av hva som er mulig å gjennomføre for å kunne fortsette en forsvarlig drift.

Når det gjelder investering, er det for 2024 budsjettet med Elveparken og tiltak som framkom i helhetlig risiko og sårbarhetsanalyse som ble vedtatt i juni -23. I tillegg er det budsjettet med økt startlånsramme med kr. 5 mill. og egenkapitalinnskudd i KLP. Økonomiplan for investering er det kun budsjettet med økning av startlån med kr. 5 mill. i perioden og egenkapitalinnskudd som finansieres ved overføring fra drift.

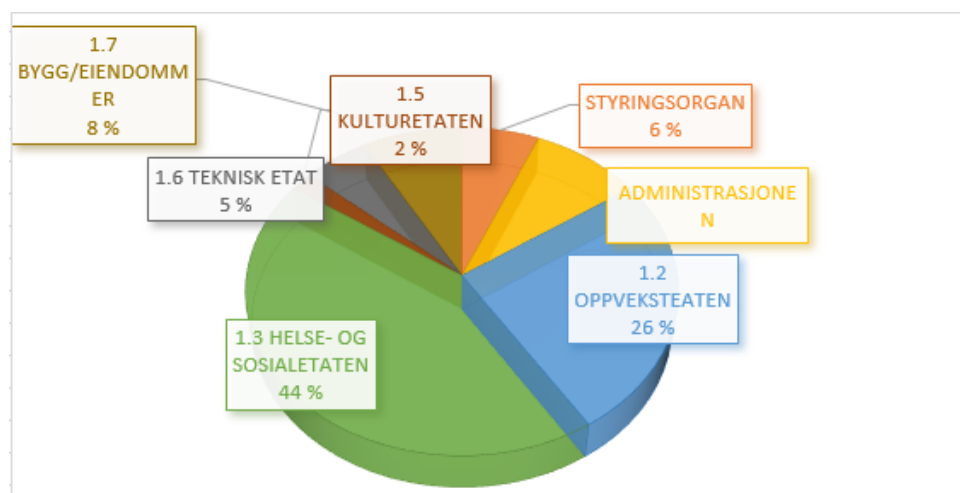
Kommunedirektøren viser til vedlagte tiltaksliste for ytterligere vurderinger og konsekvenser for gjennomføring av de ulike tiltak

Budsjett og økonomiplan

Driftsutgifter per tjenesteområde

OMRÅDE	2024	2025	2026	2027
Netto område 1.0	4 149 585	4 149 585	4 149 585	4 149 585
Netto område 1.1	9 691 013	9 491 013	9 491 013	9 491 013
Netto område 1.2	30 834 164	29 977 497	29 987 497	29 997 497
Netto område 1.3	52 073 438	52 675 282	52 675 282	52 675 282
Netto område 1.4	0	0	0	0
Netto område 1.5	1 902 200	2 079 200	2 079 200	2 079 200
Netto område 1.6	7 053 026	7 053 026	7 053 026	7 053 026
Netto område 1.7	3 396 574	3 396 574	3 396 574	3 396 574
Sum 1.0-1.7	109 100 000	108 822 177	108 832 177	108 842 177
1.8 Rammet. og skatt	-119 257 000	-119 079 177	-119 089 177	-119 099 177
1.9 Renter og avdrag	10 157 000	10 257 000	10 257 000	10 257 000

Hver enkelt sektors andel av utgiftene fremgår i diagrammet under. Som det fremgår er helse- og sosialetaten den største etaten med en andel på 49,7% som tilsvarer driftsutgifter på 76 063 683 kr. (kr. 73 523 589 budsjett 2023). Oppvekstetaten har en andel av utgiftene på 29,2 %, som tilsvarer driftsutgifter på 37 961 617 (kr. 35 742 049 budsjett 2023).

Utgiftsvekst fra 2021-2024 fordelt på KOSTRA art.

Hvert år utgir Kommunal Rapport et kommunebarometer. Kommunebarometeret er en sammenligning av landets kommuner basert på til sammen 155 nøkkeltall innen 12 sektorer. KOSTRA er en forkortelse for kommune-stat-rapportering. Du finner mer info. om Lavangen kommune og KOSTRA her: <https://www.ssb.no/kommunefakta/loabak-lavangen>. KOSTRA-analyser kan være kompliserte, men under har vi trukket frem noen punkter som vi vil fremheve:

- Investeringsnivået i prosent av brutto inntekter i Lavangen de tre siste årene.

2020	2021	2022
15,68 %	23,24 %	7,65 %

- Normalen i landet ligger på 14,8 prosent.
- Av større investeringer siste år kan vi nevne: Nytt vannanlegg, kommunale veier, skolen, nytt varmeanlegg skolen, Elveparken og vei- og gatelys.
- Pleie og omsorg ligger på en kostnad per innbygger, i forhold til sammenlignbare kommuner og landet forøvrig

	2020	2021	2022
Lavangen	49 798	55 640	59 498
KOSTRA gruppe 6	45 310	51 291	55 026

- Skole og barnehage

Netto driftsutgifter til grunnskolesektoren pr innbygger 6- 15 år

	2020	2021	2022
Lavangen	162 863	194 638	176 600
KOSTRA gruppe 6	163 008	177 191	184 415

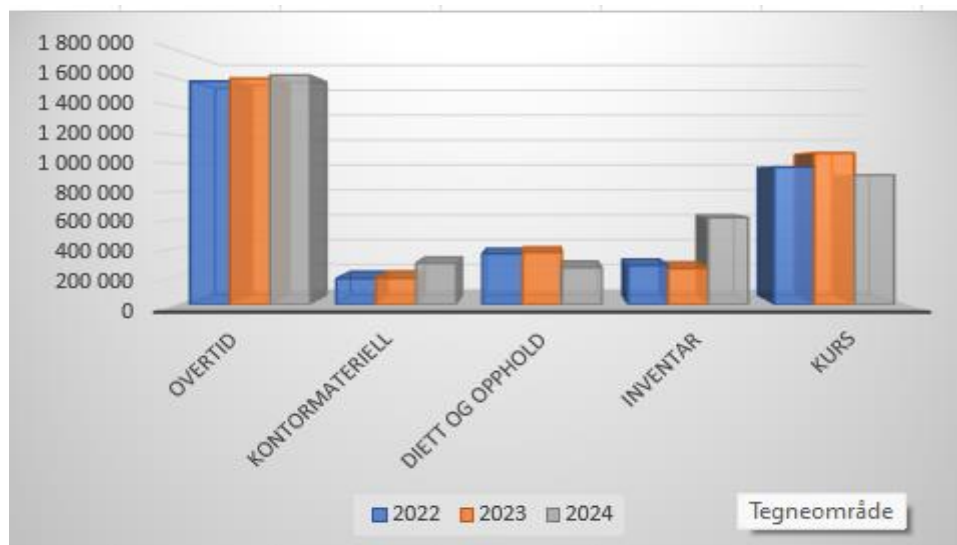
Skolen har netto driftsutgifter til grunnskolesektor per innbygger 6 -15 år, for 2022, på kr. 176 600, i forhold til sammenlignbare kommuner, for eksempel Kåfjord, som også er i samisk språkforvaltningsområde, har de en utgift per innbygger på kr. 189 508, og landet for øvrig som ligger på kr. 135 778,4

Netto driftsutgifter barnehager pr innbygger 1 - 5 år

	2020	2021	2022
Lavangen	233 079	227 811	268 000
KOSTA gruppe 6	187 878	210 928	218 203

Barnehagen har netto driftsutgift per 1 -5 år, for 2022, på kr 268 000,-, som er noe over i forhold til sammenlignbare kommuner, for eksempel Kåfjord, som også er i samisk språkforvaltningsområde har en kostnad per barn på kr. 232 015, og landet for øvrig som ligger på kr. 192 165,-.

Endring i utgifter i perioden 2021- 2024 fordelt på KOSTRA art:

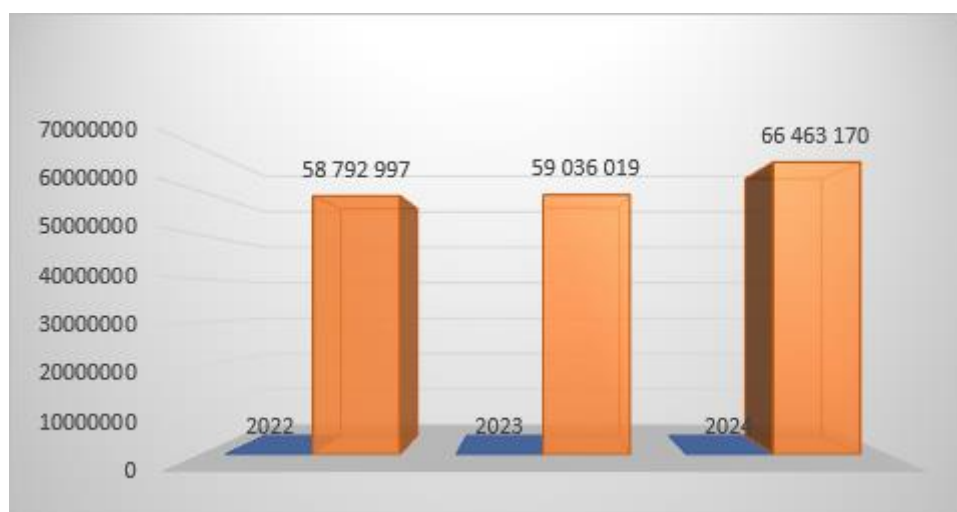
Oversikten viser endringer i utgifter på en del sentrale områder relatert til kommunal drift.

Tallstørrelsene baserer seg på utgiftene fordelt etter KOSTRA-nøkkelen. Av oversikten fremgår det at de budsjetterte utgiftene til overtid har økt fra 1,582 mill. i 2022, til 1,6 mill. i 2023 til 1,625 mill. i 2024. Overtidsbruken er høyest innenfor helse og sosialetaten. Utgifter til anskaffelse av inventar øker fra 2023 på kr 254 tusen til 945 tusen i 2024.

Kursposten er redusert fra 2023 på 973 tusen til 917 tusen i 2024. Kontormateriell var i 2023 på 184 tusen og er satt til 246 tusen i 2024.

Endringer i utgifter til lønn fra 2022 til 2024.

Av oversikten fremgår det at Lavangen kommune i 2022 hadde utgifter budsjettert til fastlønn på 58,8 mill. for 2023 på 59 mill. og 66,5 mill. i 2024. Fastlønn øker med 7,4 mill. fra 2023 til 2024. Det var lagt inn en lønnsvekst i 2023 i budsjettet på 3,5%. Lønnsveksten fra 2023 til 2024 er på 4,0 %. Det sentrale lønnsoppgjøret for 2023 var på 5,4%.

Endring i utgifter til pensjon og arbeidsgiveravgift i perioden 2022-2024.

Pensjonsutgiftene øker fra 9,584 mill. i 2022 til 10,675 mill. i 2023 til 11 222,28 mill. i 2024. I samme periode øker arbeidsgiver innbetaling til pensjonsordning i KLP (Kommunal Landspensjonskasse) fra h.h.v.20,5 % for sykepleierordningen og 20% for fellesordningen, til ca. 20% for begge pensjonsordningene av den totale lønnsmassen.

Arbeidsgiveravgiften var i 2022 på 4 mill. i 2023 på 4 mill. og er budsjettet i 2024 på 4,66 mill.

Økonomiske måltall for driftsåret 2024.

Kommuneloven inneholder en bestemmelse om at kommunen skal tilpasse og tilrettelegge sine økonomiske disposisjoner på en slik måte at den økonomiske handleevnen kan opprettholdes over tid. I henhold til kommuneloven §14-2 skal kommunen i tillegg til budsjett og økonomiplan også vedta finansielle måltall som skal vise hvordan handleevnen utvikler seg over tid. Kommuneloven gir ingen konkrete føringer på hvilke finansielle måltall som bør benyttes. Det er derfor opp til den enkelte kommune selv å definere disse ut fra en helhetlig vurdering i forhold til hvilke som kan være relevante å benytte.

Det er flere finansielle måltall som kan være aktuelle å bruke. De som blant annet kan vurderes er:

- Netto driftsresultat i prosent av driftsinntekter
- Gjeld i prosent av driftsinntekter
- Disposisjonsfond i prosent av driftsinntekter

Relevante måltall vil være

Finansielle måltall for 2024	Mål
Netto driftsresultat i prosent av driftsinntekter	➤ 0,5%
Gjeld i prosent av driftsinntekter	➤ 85%
Disposisjonsfond i prosent av driftsinntekter	➤ 6%

Statsforvalteren har gitt Lavangen kommune skryt for de valgte måltall i ROBEM-møtet mellom Statsforvalteren i Troms og Finnmark og Kommunestyret i Lavangen den 9.11.23. Det er i en situasjon med nedtrekk i driftstiltak viktig å følge med på utviklingen i det økonomiske handlingsrommet.

Økonomiske utviklingstrekk

I dette kapitlet gis det en redegjørelse for kommunens økonomiske utvikling i fireårsperioden slik det fremkommer i budsjett og økonomiplan. Lavangen kommune har vedtatt tre finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi. Kommuneloven §14-1 - grunnleggende krav til økonomiforvaltningen i kommunen - krever at kommuner skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid, samt utarbeide samordnede og realistiske planer for egen virksomhet og økonomi og for lokalsamfunnets utvikling. Kommunelovens § 14-2 sier at kommunestyret skal vedta finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi.

Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter

I 2022 ble måltallene netto driftsresultat, lånegjeld og disposisjonsfond valgt som finansielle måltall i Lavangen kommune. Måltallene må ses på som et redskap for å øke bevisstheten om langsiktig økonomiforvaltning, bedre den lokalpolitiske kunnskapen om kommunens økonomiske stilling og hvilke politiske ambisjoner det er rom for i et lengre perspektiv.

Tabell for utviklingen av netto driftsresultat av brutto driftsinntekter

B 2024	B 2023	R 2022	År 2021	År 2020
-1,35 %	-1,38 %	2,48 %	-0,40 %	-0,60 %

Netto driftsresultat er kommunens overskudd før avsetninger, og er en av de viktigste indikatorene for økonomisk balanse og er avgjørende for å nå øvrige finansielle mål over tid. Både 2020 og 2021 hadde negativt driftsresultat, aller best i 2022 med 2,48%. De påfølgende årene er derimot bekymringsfulle. 2023 har et planlagt negativt netto driftsresultat på -1,38 %, 2024 har et planlagt negativt netto driftsresultat på -1,35 %. Vi trenger å snu en negativ trend og bygge oss opp igjen med bedre netto driftsresultat. Vi er nødt til å snu trenden og finne innsparingstiltak/inntekststiltak som gjør at vi kan få positive netto driftsresultat og en bærekraftig utvikling.

Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter

R 2022	År 2021	År 2020
67,94 %	76,91 %	68,58 %

Netto gjeld i % av brutto driftsinntekter, eller gjeldsgraden, er i Lavangen kommune vedtatt til å være under 85 %.

Netto gjeld er her definert som langsiktig gjeld (eksklusiv pensjonsforpliktelser) fratrukket totale utlån og ubrukte lånemidler. Måltallet er et uttrykk for hvor store lån kommunen har i forhold til nivå for driftsinntekter. Vi har gjennom de siste årene hatt en varierende gjeldsgrad, men til gjengjeld sitter vi igjen med nytt vannverk, påkostet skole, nye gatelys og snart Elveparken. Vi har lagt inn en del investeringer i økonomiplanen som også skal lånefinansieres, så lånegjelden i 2027 vil beløpe seg til anslått 105 mill. kr, eksklusivt utlån av startlån. Når vi også tar med startlån, som videre-utlånes til kommunens innbyggere, er lånegjelden på 125 mill. kr i 2027.

Det som er viktig å ta hensyn til er rente og avdragsutgifter. Jo mer vi lånefinansierer, jo mer må vi kutte i andre poster i driftsbudsjettet.

Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter

2022	2021	2020
22,79 %	6,52 %	7,48 %

Holdes "Barnevernsfondet" utenfor er satsen i 2022 10,08%

Disposisjonsfond er i Lavangen kommune vedtatt å skal være over 6%.

Et disposisjonsfond er oppsparte midler fra tidligere års overskudd, og er kommunens økonomiske buffer til å håndtere merforbruk og andre plutselige økonomiske problemer. Midlene i fondet kan benyttes i både drifts- og investeringsbudsjettet. KS er kommet til at et disposisjonsfond med under 5% målt mot brutto driftsinntekter tilsier begrenset handlefrihet, mellom 5 og 8% tilsier moderat økonomisk handlefrihet, mens over 8% tilsier en større grad av økonomisk handlefrihet.

Lavangen kommune har bygget opp et disposisjonsfond, som på sitt høyeste har vært over 22,79% målt mot brutto driftsinntekter. Tar vi ut Barnevernsfondet er tallet 10,08 %. I 2023 er disposisjonsfondet redusert med ca.4 mill. kr. Dette er stipulerte tall i budsjettreguleringen pr 30.06. Det er i tillegg budsjettet med bruk av "Barnevernsfondet" med 4,5 mill.kr. Disposisjonsfondet har vært viktig og har hjulpet oss likviditetsmessig. Premieavvik som er kr 14,8mill. Det betyr at vi har betalt pensjonspremie, men det regnskapsførers ikke samme året. Hvis vi ikke har stort nok disposisjonsfond, så kan vi istedenfor måtte få behov for å ha å benytte oss av kassakreditt for å betale løpende utgifter og lønninger til ansatte.

Når kommunen får sviktende inntekter i økonomiplanperioden, på grunn av endringer, er vi nødt til å finansiere driften med disposisjonsfondet. Vi ser at fondet krymper fort, og i 2027 kan det være at vi ikke har disposisjonsfond igjen.

ROBEK-registret.

Lavangen kommune ble meldt inn i ROBEK-registret (register om betinget godkjenning og kontroll) 8. november 2022 etter kommuneloven § 28-1 første ledd bokstav f, da kommunen ikke hadde gjort vedtak om årsregnskap 2021 innen fastsatt frist. Årsregnskapet for 2022 ble vedtatt i kommunestyret av Lavangen den 22. juni 2023, og kommunen oppfylder dermed kriteriet for utmelding av ROBEK etter kommuneloven § 28-5 fjerde ledd (Økonomiplanen eller årsbudsjettet for påfølgende årer vedtatt innen fristen).

Lavangen kommune hadde i årsbudsjett for 2023 vedtatt en uspesifisert innsparing i økonomiplanen for 2024 - 2026. Kommunen hadde i sin liste med valgte tiltak vedtatt tiltaket "effektiviserings/omstillingsprosess" med en planlagt innsparing på 1. mill. kr. hvert år av årene 2024, 2025. og 2026. Innsparingen var ikke nærmere spesifisert på rammeområde slik kommuneloven krever. Kommunen er fortsatt registrert i ROBEK etter kommuneloven § 28-1 første ledd bokstav b (Driftsdelen i økonomiplanen er vedtatt med et merforbruk).

Kommunestyret hadde ROBEK-møte med Statsforvalteren den 9.11.23 hvor følgende tema var på dagsorden:

- ROBEK-vilkår for oppføring, konsekvenser av å være oppført i ROBEK og Statsforvalterens rolle overfor ROBEK-kommuner v/Statsforvalteren
- Økonomien i Lavangen kommune sett fra Statsforvalterens side og forventinger til kommunen v/Statsforvalteren
- Kommunens rolle som samfunnsutvikler, tjenesteprodusent og myndighetsutøver – interkommunalt samarbeid
- Økonomisk status i 2023 og prognose ut året, økonomimelding 2
- Arbeidet med årsbudsjettet 2024 og økonomiplan 2024-2027

Lavangen kommune må sørge for i ha budsjett og en økonomiplanperiode i balanse, Tiltak i budsjett og økonomiplan må være spesifisert på rammeområde, videre må vedtak om årsregnskap for 2023 bli fastsatt innen frist. Dette vil være grunnlag for å oppfylle kriterier for at Lavangen kommune etter administrasjonens oppfatning kan meldes ut av ROBEK.

Demografiske endringer.

Lavangen kommune har de siste årene opplevd en betydelig reduksjon i antall elever i grunnskole og også antall barn i barnehagealder. Det er som en følge av dette nødvendig å tilpasse driften til antall elever i skolen og barn i barnehagen.

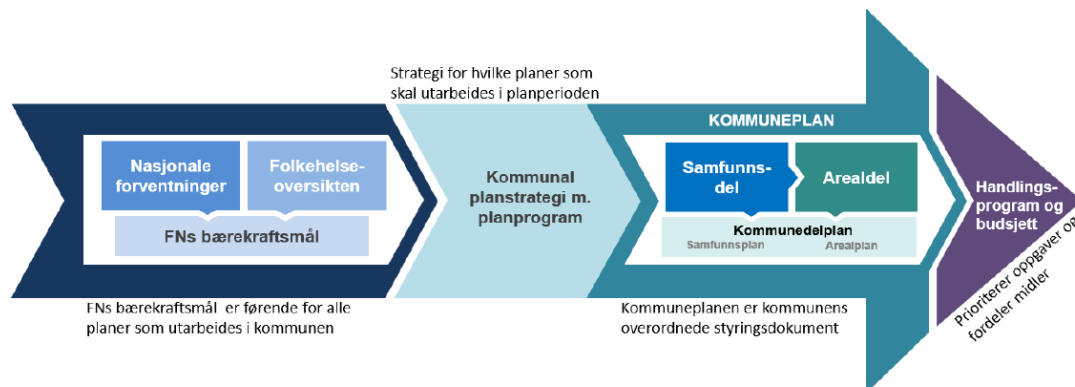
Plangrunnlaget; 3 Målsetninger.

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt av kommunestyret i 2021. Kommuneplanen skal ha en handlingsdel som beskriver hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år, og revideres årlig. Økonomiplanen kan inngå i eller utgjøre handlingsdelen.

Handlingsdelen er verktøyet som skal sikre gjennomføring av kommuneplanens samfunnsdel. Satsingsområder i samfunnsdelen og overordnede målsettinger skal ligge til grunn for Lavangen kommunes økonomiplan 2024-2027.

I arbeidet med økonomiplanen 2024 - 2027 har vi hatt stor oppmerksomhet på samordning mellom samfunnsplanlegging og økonomiplanlegging. Vi erkjenner at vi i årene fremover må jobbe målrettet for å få til en god handlingsdel, hvor vi viser en tydeligere kobling mellom overordnede målsettinger i gjeldende samfunnsdel og økonomiplanen. Vi har en målsetning om å følge opp vedtatte planer, bli bedre på planarbeid, og jobbe effektivt med økonomiplanleggingen. På denne måten sikrer vi at en felles handlingsdel og økonomiplan blir et godt styringsverktøy for både politikere og administrasjon.

Figuren nedenfor viser de ulike stegene i en planprosess, som til sist skal ende ut i prioritering av oppgaver og fordeling av midler i årsbudsjettet.

Kommunestyret skal i 2024 vedta en ny planstrategi. En viktig del av arbeidet med planstrategien er å ta stilling til kommuneplanens samfunnsdel, og eventuelt gjøre nødvendige oppdateringer eller endringer, slik at samfunnsdelen blir et reelt styringsverktøy.

Frem til det nye kommunestyret får behandle planstrategien, gjelder kommuneplanens samfunnsdel fra 2021, og satsingsområdene i denne.

Satsingsområdene peker på områder som bør gis ekstra oppmerksomhet og ressurser i planperioden.

Satsingsområdene tar utgangspunkt i Lavangen sin visjon, FNs bærekraftsmål, Lavangen sine muligheter og utfordringer, og ikke minst innspill fra innbyggere.

Satsingsområdene inneholder langsiktige hovedmål og delmål.

Lavangen kommune har som målsetning å jobbe med:

Hovedmål 1: Attraktiv bokommune

Planmessig innsats med tjenester som gjelder innbyggere, sosiale kår, folkehelse, oppvekst, helse og omsorg samt kulturelle tilbud. Høye standarder for barns oppvekst, og alltid i samsvar med FNs barnekonvensjon. Styrke attraktiviteten for unge mennesker. Boligutvikling. Samisk språkområde, tradisjoner og kultur.

Hovedmål 2: Økt lokal sysselsetting

Næringsutvikling. Rekruttering. Innovasjons- og gründerkultur. Ungt entreprenørskap. Utnytte all lokal arbeidskraft

Hovedmål 3: Miljø og klima

Naturmangfold. Kulturlandskap. Vannforvaltning. Fornybar energi. Klimavennlige løsninger for transport og stedsutvikling.

Både sosial bærekraft, økonomisk bærekraft og økologisk bærekraft henger sammen og påvirker hverandre, og det samme gjelder de tre satsingsområdene for kommuneplanen. Disse må ses i sammenheng dersom vi skal lykkes med å utvikle Lavangen i ønsket retning. Det er viktig med gode prosesser for involvering og innspill fra innbyggere i planarbeidet.

Kommunal tjenesteproduksjon

Det er liten tvil om at Lavangen kommune, i likhet med mange små distriktskommuner, har et relativt høyt nivå på primærfunksjonene skole, barnehage, helse, pleie, rehabilitering og - omsorg i forhold til landsgjennomsnittet. I sammenligninger basert på

KOSTRA-tall med andre og større kommuner fremstår det som om små kommuner drifter lite effektivt.

Skolene preges av relativt få elever i forhold til antall lærere og dermed mer tid til den enkelte elev. Forholdene ligger til rette for at vi fortsatt skal kunne tilby innbyggerne våre en god skole.

Det blir i mange sammenhenger påpekt at det ikke er vitenskapelig verifiserbare sammenhenger mellom kostnaden per elev i grunnskolen og oppnådde resultater for avgangselever. Sentrale myndigheter og politikere har vist til at skoler i sentrale strøk, med høyt antall elever per lærer og lave enhetskostnader oftere produserer bedre resultater enn elever fra skoler med lavt elevtall og høye enhetskostnader.

Lavangen skole er et unntak og har over mange år hatt et fokus på kvalitet og utvikling som har kommet elevene til gode.

Kommunen har full barnehagedekning der alle som har behov for det får plass i kommunens barnehager. Opptak av nye barn i barnehagen gjøres løpende og tilpasses foreldrenes behov i så stor utstrekning som mulig.

Kommunen har godt utbygde pleie- rehabiliterings- og omsorgstjenester der alle på sykehjemmet har tilbud om enerom. Hjemmetjenesten gir et godt tilbud med en lav terskel for å få bistand.

Kommunestruktur og interkommunalt samarbeid

Vi ser at andre sentralt initierte endringsprosesser tar utgangspunkt i en del av det samme tankegodset med et ønske om å etablere større og mer robuste enheter og dessverre ofte på en slik måte at det går ut over tilbudet i grisgrendte strøk.

Det foreligger stadig forslag om omstrukturering til noe nytt og bedre, eller tilbake slik enheter tidligere var organisert. Her kan nevnes nærpolitireform som stadig diskuteres, og kommune- og fylkesoppløsninger.

Lavangen kommune har sammen med kommunene Salangen og Gratangen hatt et interkommunalt samarbeid på flere sentrale områder. Vi ser at dette har gitt klare fordeler i forhold til utfordringer som forvaltningsarbeidet er i små kommuner.

Det er viktig å påpeke at man i en videre prosess med effektivisering og tilpasning til eksisterende driftsinntekter også ser på muligheten for å legge til rette for at flere oppgaver kan løses via interkommunalt samarbeid.

Kommunene i Indre–Sør-Troms har lang tradisjon på å samarbeide om å løse kommunale oppgaver. Salangen, Lavangen og Gratangen samarbeider via K4 samarbeidet om felles barneverntjeneste, felles it-driftsavdeling, felles lønns og regnskapsavdeling, felles innfordringsavdeling og felles kart og oppmålingsavdeling. Fellestjenestene ble etablert i perioden fra oktober 2007 til 01. mars 2008. Videre har Lavangen kommune interkommunalt samarbeid PPT mellom Salangen og Lavangen, hvor Salangen er vertskommune.

Lavangen kommune har i tillegg et betydelig interkommunalt samarbeid med kommunene Salangen, Bardu, Målselv, Dyrøy og Ibestad på helseområdet som innebærer felles legevakt og felles legevaktsentral.

Lavangen kommune har interkommunalt samarbeid Region Midt-Troms mellom Salangen, Lavangen, Dyrøy, Bardu og Målselv, hvor Målselv er vertskommune. Samarbeid om kompetanseutvikling i barnehage og skole, samt laget rundt barnet.

Astafjordlegen ble etablert i 2019 av kommunene Lavangen, Salangen og Ibestad. Fra 2021 ble samarbeidet utvidet med Dyrøy kommune. Hensikten med den nye etableringen har vært å bidra til et større fagmiljø i tillegg til å kunne møte økende krav til opplæring av LIS1 og LIS 3 leger.

De samarbeidende kommunene har over en periode på flere år hatt utfordring med å rekruttere og beholde nødvendig fagkompetanse. Dette, samt økt krav til veiledning av LIS1 (turnusleger) og LIS3 (lege i spesialisering), er bakgrunnen for at kommunene valgte å etablere Astafjordlegen.

Man har vurdert flere ulike mulige måter å organisere driften av legekantorene på. Målet er å skape en fremtidsrettet og robust tjeneste for innbyggerne i kommunene, samtidig som organiseringen ivaretar krav fra offentlige myndigheter

De første driftsårene er tilbakelagt og har vist at grepet med å legge til rette for en felles legetjeneste i de samarbeidende kommunene var meget fornuftig. I perioder har det vært mangler av leger ved de stedlige legekantor, men samarbeidet og inntak av vikarleger i perioder har gitt en tilnærmet fullverdig tjeneste. Det er pr. i dag bortimot 100% legedekning i alle hjemlene.

Samtlige kommuner har nå etter fire års drift et betydelig bedre grunnlag til å kunne si at etableringen av Astafjordlegen har vært en suksess. Etableringen har ført til en bedre total kompetanse, bredde i ansattgruppen og ikke minst en mulighet til å kunne takle uforutsette hendelser på en bedre måte. Det siste har vist seg å være svært viktig i løpet av perioden 2020-2022 med en konstant trussel fra Covid-19 pandemien.

Revitalisering av samisk språk og kultur

Befolkningen i Lavangen kommune bygger på tre stammers møte, og har sine røtter i nordmenn, samer og kvener. Det er beregnet at i overkant av 20 % av befolkningen har samiske røtter.

Lavangen kommune har som en følge av dette lagt til rette for at samisk språk og kultur fortsatt skal være levende. Kommunen har som en direkte følge av dette tilbudt opplæring i samisk språk og kultur i større eller mindre grad siden 1992.

Den politiske ledelsen besluttet i februar 2008 å søke om innlemming under forvaltningsområdet for samisk språk fra januar 2009. Lavangen kommune ble en av kommunene under forvaltningsområdet for samisk språk fra 01. oktober 2009.

Det regionale språksenteret Astavuona Giellagoathie er etablert i Lavangen for å ivareta rollen som kraftsenter i arbeidet med revitalisering av samisk språk og kultur. Språksenteret har en regional rolle og skal som en følge av dette også bidra til en revitalisering av samisk språk og kultur i omkringliggende kommuner.

Det er i tillegg gjort en endring slik at styret og styrets leder ikke lenger skal fungere som styre for AG og ansvarlig leder for driften i AG på linje med styre og styreleder i en privat virksomhet. AG en nå en del av Lavangen kommune og det overordnede ansvaret for driften her er flyttet til kommunedirektøren.

Den samiske barnehagen i Spansdalen ble vedtatt flyttet til Lauvmakken Barnehage i juni 2020. Dette var mulig som en følge av at barnetallet i Lauvmakken har falt betydelig de siste årene. Flyttingen til Lauvmakken ble gjennomført i september 2020.

Den samiske barnehagen har fått sin egen avdeling i en del av bygningen som gjør at forstyrrelser fra andre barn eller ansatte er betydelig redusert. Avdelingen drives i tråd med lovverket som en egen samisk avdeling. Samisk avdeling heter Fiskes ossodat. Samisk avdeling deltar i "Sametingets gratis samiskspråklige barnehageordning" med oppstart 1.08.23, hvor målet er at barnehagen skal være samiskspråklige innen 2026. Målgruppen for ordningen er barnehager som har vedtektsfestet at de er samiskspråklige barnehager og avdelinger, og som er i området utenfor regjeringens geografiske prioritering. Ordningen skal evalueres etter 3 år. Sametingets gratis samiskspråklige barnehageordning er todelt; Del 1 er utviklingsavtale om kompetanse- og kvalitetsutvikling og del er 2) gratis foreldrebetaling.

Oppfølging av bosatte flyktninger

Lavangen kommune mottok i løpet av ett år i fra 2015 - 2016 i overkant av 60 flyktninger. Antall bosatte flyktninger er i løpet av de siste årene betydelig redusert.

Lavangen kommune fikk ved inngangen av 2018 en klar tilbakemelding fra IMDi (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet) om at videre bosetting av flyktninger ikke lenger var aktuelt. Integreringstjenesten ble som en følge av dette lagt ned. Ansvaret for oppfølging av flyktninger som fortsatt bor i kommunen ble overført til de enkelte etater og avdelinger.

Et flertall av de flyktningene som ble bosatt i 2015 og 2016, og fortsatt bor i kommunen er godt integrert i Lavangen samfunnet. Det er fortsatt viktig å sette søkelys på at de skal få nødvendig

bistand og følges opp på en god måte. Dette gjøres ved at det er lagt til rette for at de skal kunne benytte seg av det tjenestetilbudet som er tilgjengelig for alle innbyggerne i Lavangen kommune.

I 2022 endret situasjonen seg, og Lavangen kommune vedtok å ta imot 40 flyktninger. Pr. dag er det bosatt ca. 21 personer. Det er 40% stilling som integreringskoordinator for å bistå ved mottak av flyktninger. I tillegg utføres oppgaver i forbindelse med klargjøring av boliger, skole og barnehagetilbud og øvrig integrering i Lavangen kommune.

Til tross for at Lavangen kommune besluttet å i forbindelse med tidligere vedtak om bosetting av flyktninger å bygge 10 boenheter sentralt plassert i kommunen, har det vist seg å være vanskelig å finne boliger til nyankomne flyktninger. En del flyktninger har også blitt bosatt i private leiligheter og boliger utenfor sentrum. Dette har sammenheng med at det er enslige eller små familier som har kommet. IMDi har anmodet Lavangen kommune om å ta imot 25 flyktninger i 2024. For 2024 er det budsjettert med mottak av 19 flyktninger. Det er en stor å finne boliger i det private markedet til disse, vil dette være en forutsetning for å takke ja til disse flyktningene første halvår 2024. Lavangen kommune har pr. nå ingen ledige kommunale leiligheter eller boliger. Administrasjonen har forutsatt at de inntektene som kommer som en følge av mottak av flyktninger skal dekke de utgiftene mottak av flyktninger medfører. Inntekter og utgifter til mottak av flyktninger føres på et eget ansvarsområde som gjør det mulig å presentere en oversikt per år.

Samfunnsutvikling, næringsutvikling og planlegging

Hvordan gjøre Lavangen til er mer attraktiv bokommune.

Innbyggertallet er en svært viktig innsatsfaktor for kommuneøkonomien i samtlige kommuner. Det er som en følge av dette viktig å legge til rette for å skape gode bomiljø for både unge og gamle.

Kommuner det er naturlig å sammenligne seg med bruker betydelige ressurser for å legge til rette for at kommunen fremstår som attraktiv for potensielle innbyggere. Tenker i denne sammenhengen på tilrettelegging av det fysiske bomiljøet.

Det kan med fordel legges bedre til rette for at barn og unge skal kunne trives bedre i kommunen enn det som er tilfelle i dag. Eksisterende boområder mangler arealer som er ryddet og klarlagt for lek. Det samme gjelder for deler av Tennevoll sentrum

Lavangen kommune har et overordnet planverk som for noen områder sitt vedkommende er utdatert. Vi forholder oss blant annet til en arealplan som skulle gjelde frem til 2006.

En moderne og oppdatert samfunnsplan ble vedtatt i 2022. Planen skal gjelde for perioden fra 2022 til 2032. Administrasjonen jobber i tillegg med en oppdatering av eksisterende planverk i tråd med gjeldende lover og regler.

Den politiske ledelsen i Lavangen kommune besluttet i 2016 at det skulle settes av midler for å tilsette en person i 100 % stilling som skal videreføre en del av det arbeidet som ble påbegynt i forbindelse med prosjektet Lavangen i Vekst. Stillingen har fått tittelen næringsutvikler. Næringsutvikleren deltar også i arbeidet med en fornying av Lavangen kommune sitt planverk.

Trude Berg ble tilsatt i denne stillingen i 2022 etter at tidligere næringsutvikler Christian Ekland sa opp sin stilling.

Tilsettingen av en dedikert ressurs tilsvarende 100 % stilling har ført til et bedre trykk på nærings- og planarbeidet.

Arbeidet med revidering av overordnet planverk ble påbegynt ultimo august 2020. Samfunnsdelen av det kommunale planverket har blitt gjennomført som en ledelsesutviklingsprosess hvor både administrativt ansatte og politikere har vært involvert i arbeidet.

Det har i tillegg blitt benyttet betydelige ressurser underveis i prosessen for å forankre samfunnsdelen av kommuneplanen i befolkningen.

Planprogrammet for kommuneplanens samfunnsdel og en revidert planstrategi for perioden fra 2021 – 2024 ble vedtatt i kommunestyrets møte 25. mars 2021.

Samfunnsdelen ble vedtatt av kommunestyret i det siste møtet i kommunestyret den 16. desember 2021.

I forbindelse med arbeidet med samfunnsdelen ble det utlyst en konkurranse for å få på plass en visjon for det videre arbeidet med utviklingen av Lavangen-samfunnet. Politisk ledelse har besluttet at følgende skal være Visjonen til Lavangen kommune.

Det gode liv mellom fjord og fjell.

Arbeidet med fremtiden skal inspireres og ledsages av tre verdier; profesjonell, framtidretta og inkluderende.

Profesjonell gjelder kommunens folkevalgte og ansatte i utførelsen av alle sine tjenester. Vi som styrer, skal arbeide med å utvikle oss selv. Styringen skal bli mer planmessig, langsiktig og helhetlig. Alle vi er i kontakt med, skal oppleve oss som målbevisste og godt forberedt til dialog og samarbeid.

Framtidretta er en påminnelse om at vi arbeider med å fornye et samfunn som vi byr fram til unge mennesker. Noen av de unge bor ikke her i kommunen i dag, kanskje ikke i Norge en gang. Evne til innovasjon og fornying blir viktig. Kommunen må gå foran, men denne verdien er relevant for hele samfunnet.

Inkluderende er den verdien som hele tiden minner oss på hvem planer er til for; folk. Og at all utvikling er til for at alle innbyggerne i Lavangen virkelig skal ha gode liv. Samfunnet vårt blir ikke bedre enn den velferden, tryggheten og de levekårene som vi kan tilby de som er svakere stilt på en eller annen måte.

Kommunestyret har satt av 1 million kroner til arbeid med kommuneplanens arealdel. Arealdelen utgjør et omfattende og komplisert arbeid, og det har ikke vært kapasitet i administrasjonen til å komme i gang. Vi har hatt et prosjektsamarbeid med Salangen og Gratangen for å se om det er mulig å kunne gjøre deler av jobben sammen. Dette har stanset opp av flere grunner. Blant annet fordi personen som ble tilsatt ikke lenger hadde kapasitet til å være prosjektleder. Salangen kommune som prosjekteier har fått midler fra Statsforvalter til prosjektet, og det er forventning til alle tre kommunene om at vi skal følge opp dette interkommunale samarbeidet.

Den politiske ledelsen har i løpet av 2021 arbeidet med å få på plass elementer som kan bidra til å gjøre Lavangen kommune til en mer attraktiv bokommune. Her kan nevnes planleggingen av en utvidelse av Elveparken som ble ferdigstilt våren 2021. Politisk ledelse har besluttet å låne 8,5 mill. kr

for å sørge for at tiltaket kan realiseres i tråd med den utarbeidede planen. Det er forventet at arbeidet med Elveparkens ulike elementer kan påbegynnes våren 2022.

Elveparken vil være et viktig element i arbeidet med å gjøre Lavangen kommune til en mer attraktiv bokommune.

Politisk ledelse har sammen med flere lag og foreninger tatt initiativ til å få bygget Midnattsoltrappa som skal gå fra Spansdalen og opp til Henrikka fossen sitt utspring. For nærmere informasjon om prosjektet, benytt denne linken: <https://www.midnattsoltrappa.no/> . Dette prosjektet ble ferdigstilt i 2023

Det kan i tillegg nevnes at et kommersielt selskap bestående av næringsinteresser i Lavangen planlegger å etablere en via ferrata området ved siden av Henrikka fossen. Dette prosjektet er påbegynt og er planlagt åpnet i 2024.

Prosjektet i Spansdalen med Midnattsoltrappa og en etablering av en egen via ferrata i det samme området vil slik initiativtakerne ser det fremstå som en attraktiv destinasjon som vil kunne få betydelig effekt på vurderingen av Lavangen som et reiselivsmål.

Det er i denne sammenhengen aktuelt å se på disse prosjektene som et regionalt reiselivsfyrtårn. Nevnte etableringer vil i tillegg underbygge arbeidet med og ønsket om å etablere Lavangen som en del av en regional klatredestinasjon.

Forvaltningsarbeidet i små kommuner

Innbyggerne i Lavangen kommune har ingen grunn til å klage på det tjenestetilbudet kommunen tilbyr. Statsforvalteren i Troms og Finnmark har i en vurdering av den forvaltningsmessige delen av kommunal drift pekt på en del klare utfordringer i mindre kommuner.

Av rapporten framgår det at man i mindre kommuner oftere enn ellers opplever problemer som følge av for små og tette forhold. Muligheten for at tilsatte i administrasjonen eller tillitsvalgte i ulike politiske roller, er i slekts- eller svogerskap med, har nært vennskapsforhold til eller av andre årsaker føler seg ugild er stor.

Mindre kommuner er i tillegg mer sårbar i situasjoner med ferieavvikling og annet fravær. Det er ikke slik at alle funksjoner er dekket med kompetanse hos flere enn en saksbehandler. Utfordringen er spesielt stor på områder hvor manglende kompetanse får store utslag for ansatte eller innbyggere i kommunen.

Lavangen kommune har i 2023 tilsatt ny kommunedirektør som kommer fra en annen kommune.

Driftsbudsjettet

Frie inntekter består av rammetilskudd og skatteinntekter som fordeles via [inntektssystemet](#), og utgjør i økonomiplanperioden mellom 64% og 66% av inntektene. De frie inntektene brukes slik kommunen selv vil, uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regler. I tillegg mottar kommunen også andre inntekter fra staten som skal kompensere for spesifikke utgifter kommunen pådrar seg. For Lavangen kommune er dette i hovedsak

- integreringstilskudd for flyktninger, der formålet med tilskuddet er at kommunene skal gjennomføre et planmessig og aktivt bosettings- og integreringsarbeid, slik at flyktningene kan forsørge seg selv og ta del i arbeidet.
- rente- og investeringskompensasjon for omsorgsboliger og sykehjem, skole og kirkebygg. Utbetalingene for Lavangen kommune gjelder tidligere investeringer, og for rentekompensasjonen benyttes Husbankens rente for beregning.

Kommunen har også inntekter fra brukerbetalinger fra spesifikke kommunale tjenester, som går til å dekke de kostnader kommunen har for å yte denne tjenesten.

Kommunens utgifter fordeler seg på lønn og sosiale kostnader, kjøp av varer og tjenester som inngår i eller erstatter kommunal tjenesteproduksjon, overføringer til andre, samt finansutgifter. I økonomiplanperioden er det lagt inn kutt, viser her til tiltaksliste som er sendt ut i eget dokument.

Egenbetaling/VAR-sektoren

Dette området legges frem foreløpig med 2023 tall, det foregår et arbeid med gebyr-regulativet på VAR sektoren (Vann, avløp og renovasjon) som ikke er ferdigstilt.

VAR-området følger selvkostprinsippet. Det vil si at det er ikke anledning til å ta høyere pris enn det den enkelte tjeneste koster å produsere

Det kan være verdt å merke seg at det skilles mellom såkalt finansiell Regnskap B dekningsgrad, slik man kan lese det direkte ut av regnskapet, og selvkostgrad.

Sistnevnte beregning tar hensyn til kalkulatoriske rentekostnader og avskrivninger, og gir på denne måten et mer korrekt bilde av de reelle kostnadene innenfor VAR-området.

2022 er første året kalkulatoriske rentekostnader er tatt med i beregningen av selvkostkalkylene for VAR-sektoren. Dette er fulgt opp ved beregning av indirekte kostnader.

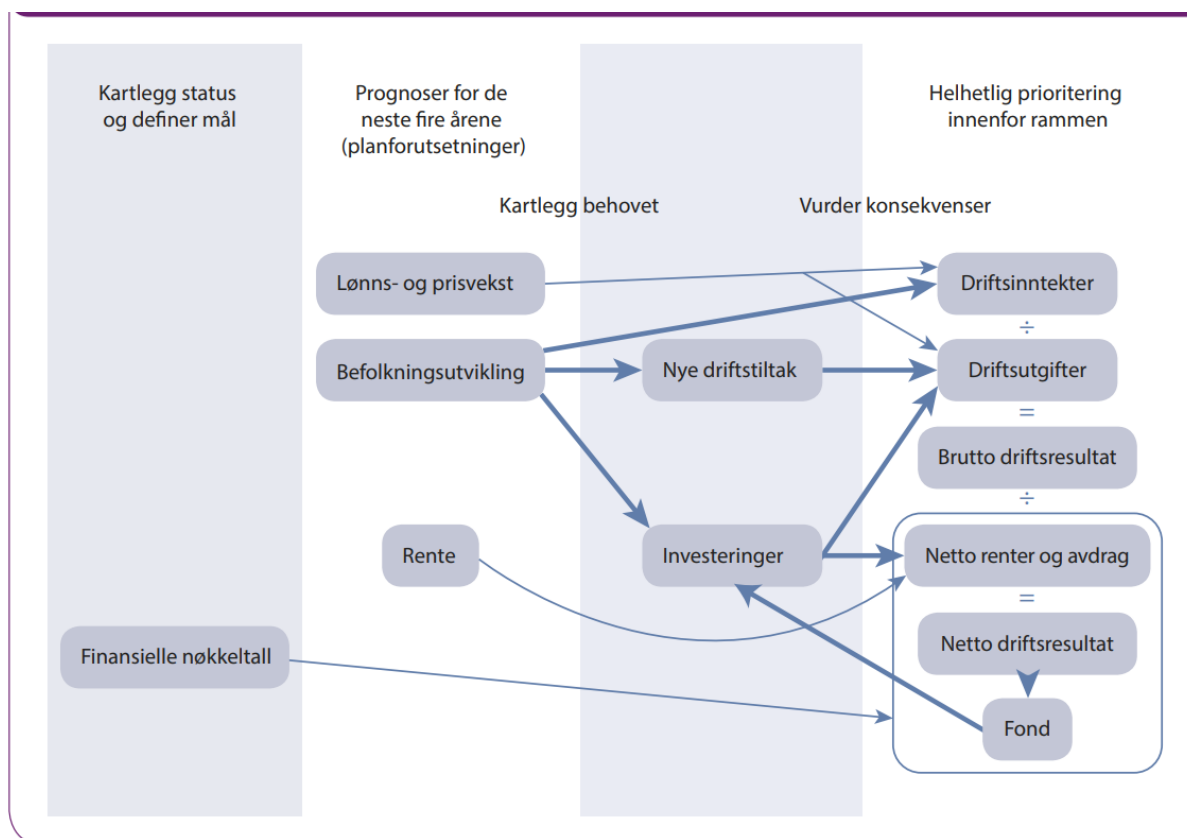
Det er et opparbeidd underskudd, kr 735 000 ved inngangen av 2023, for renovasjon som nå må inndeckes så snart som mulig.

Jeg henviser til gebyr-regulativet.

Økonomiplanen

Økonomiplanen beskriver hvordan kommunens ressurser anbefales å anvendes for å nå prioriterte målsettinger. Økonomiplanen er bindeleddet mellom den overordnede kommuneplanen og det detaljerte årsbudsjettet. Føringene fra kommuneplanen skal finnes igjen i økonomiplanen, som igjen skal konkretiseres videre i årsbudsjettet.

Figur; Sammenhengene i Økonomiplanen.

Bruk av Barnevernsfondet (BV-fond) i 2023 er budsjettert til ca. 4,5 mill.
 Bruk av dette fondet i 2024 er budsjettert til ca. 2 mill.
 Bruk reduseres i 2025 - 2027 til kr. 0.

Tiltak i perioden

Kommunedirektøren anbefaler en rekke tiltak i 2024-2027 for å redusere kommunen sitt driftsnivå, tiltakene sees som helt nødvendig for at Lavangen komme skal ha et driftsnivå som er forsvarlig i forhold til kommunens økonomi. I tillegg til de tiltak som er anbefalt fra kommunedirektøren så er det behov for fortsatt fokus på omstilling i økonomiplanperioden. Tiltakene som er anbefalt er vurdert som realistiske, men krevende. De tiltak som er skissert som ikke valgt i denne budsjettversjonen er mulig å gjennomføre, men de har så mange negative utslag at de ikke er anbefalt, noen at de ville om de ble valgt kunne medføre en mer krevende økonomisk utvikling for Lavangen kommune på sikt.

Hvis noen av de foreslåtte tiltakene fra kommunedirektøren velges bort så må de erstattes av tiltak med **samme økonomiske effekt for å oppnå budsjettbalanse**. Det anbefales tiltak som er av varig karakter.

Tiltakene som er anbefalt vil redusere driftsnivået i 2024-2027 med kr. 7 032 914 pr. år. **Det vises til tiltaksliste som er sendt ut i eget dokument.**

